

SISÄISEN TURVALLISUUDEN RAHASTON TOIMEENPANOSUUNNITELMA 2022-2023, LUONNOS 31.3.2022

1. Sisäisen turvallisuuden rahaston ohjelma

Sisäministeriö on laatinut Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1149 artiklan 13 edellyttämän sisäisen turvallisuuden rahaston ohjelman, jolla rahastoa pannaan Suomessa täytäntöön EU-ohjelmakaudella 2021-2027. Ohjelma on strateginen asiakirja, jossa kuvataan yleisesti kansalliset tarpeet rahaston toimialalla, niitä koskevat tavoitteet, suunnitellut toimet, odotettavissa olevat tulokset ja tuloksellisuutta mittaavat indikaattorit sekä suunniteltu rahoituksen jakautuminen.

Ohjelman painopisteiden tulee olla johdonmukaisia unionin painopisteiden ja haasteiden kanssa turvallisuusalueella ja ohjelman tulee vastata näihin painopisteisiin ja haasteisiin. Ohjelman painopisteiden tulee olla täysin asiaankuuluvan unionin säännösten ja sovitujen unionin painopisteiden mukaisia.

Ohjelmaa valmisteltiin työryhmässä, joka perustettiin sisäasioiden rahastoja koskevien EU-asetusten ja ohjelmakauden valmistelua varten. Työryhmässä olivat mukana sisäisestä turvallisuudesta ja maahanmuutosta vastaavan sisäministeriön poliisi-, rajavartiolaitos-, pelastus- ja maahanmuutto-osastot, oikeusministeriö sekä muita asiassa keskeisiä ministeriöitä. Virastoista ja muista sidosryhmistä mukana olivat mm. Poliisihallitus, Rajavartiolaitos, Tulli ja Maahanmuuttovirasto, Etnisten suhteiden neuvottelukunta (ETNO), Suomen Kuntaliitto, Valtakunnansyyttäjän toimisto ja Rikosseuraamuslaitos. Ahvenanmaan maakunnan hallitusta pyydettiin erikseen lausumaan sitä koskevista asioista. Ohjelman valmistelun yhteydessä järjestettiin lausunto- ja kuulemiskierros valtion, paikallis- ja aluetason viranomaisille ja kansalais- ja ammattijärjestöille.

Keskeinen osa ohjelman valmistelua on ollut tiedonkeruu sekä eri hallinnonaloilla sovellettavan unionin säännösten ja unionin painopisteiden mukaisten, kansallisesti tunnustettujen tarpeiden ja tavoitteiden sekä ehdotettavien toimien yhteensovittaminen. Ohjelman laatimisessa on huomioitu mm. rahaston toimialan kannalta oleelliset hallitusohjelman kirjaukset, kansalliset ja EU-tason strategiat, selvitykset ja toimenpideohjelmat.

Euroopan komissio hyväksyi ohjelman [...].

1.1. Rahaston toimeenpanosuunnitelma

Lain sisäasioiden rahastoista ohjelmakaudella 2021-2027 (1125/2021) 5 §:n ja rahastoja koskevan valtioneuvoston asetuksen 119/2022 3§:n mukaan sisäministeriö valmistelee ohjelman seurantakomiteaa kuullen ehdotuksen ohjelmaa täytäntöönpanevaksi toimeenpanosuunnitelmaksi.

Toimeenpanosuunnitelman avulla halutaan varmistaa rahaston ohjelman suunnitelmallinen ja vaikuttavuuteen tähtäävä toimeenpano sekä kuvata ohjelman toimeenpanon etenemistä.

Toimeenpanosuunnitelma laaditaan tiiviissä yhteistyössä rahaston toimeenpanon kannalta oleellisten hallinnonalojen ja sidosryhmien kanssa, huomioiden ajankohtaiset, ohjelman toimeenpanoa ja tuloksellisuutta edistävät tarpeet sekä käynnissä olevat hankkeet tai toiminnot. Suunnitelman valmistelussa huomioidaan myös rahaston ja sen tavoitteiden kannalta merkityksellisten Euroopan unionin muiden rahoitusvälineiden ja -ohjelmien sisällöt.

Toimeenpanosuunnitelma sisältää kuvaukset avustettavista toimista, niiden keskeisistä päämääristä ja päämäärien edistämiseksi tuettavasta toiminnasta sekä tuettavan toiminnan tulostavoitteista ja mittareista. Suunnitelmassa annetaan myös kuvaus mahdollisista tuensajista, myönnettävistä avustusosuuksista sekä muusta EU-rahoituksesta, jonka kanssa toimintaa yhteensovitetaan. Sisäisen turvallisuuden rahaston toimeenpanossa seurataan mm. BMVI-rahaston, oikeusalan rahoitusohjelman ja RRF-ohjelmien toteutusta synergioiden löytämiseksi ja päällekkäisyyksien välttämiseksi. Lisäksi toimeenpanosuunnitelmassa määritellään toimien hakuun avaamisen aikataulu sekä tarvittaessa ohjelmaan sisältyvän rahoituksen tarkempi kohdentaminen. Toimeenpanosuunnitelman ensimmäisestä päivityksestä lähtien suunnitelma sisältää myös kuvauksen ohjelman toimeenpanon etenemisestä. Toimeenpanosuunnitelma laaditaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan ja sitä päivitetään kerran vuodessa.

Tätä rahaston ohjelmaa täydentävää toimeenpanosuunnitelmaa toteutetaan vuosina 2022-2023.

Toimeenpanosuunnitelma on käsitelty rahaston seurantakomiteassa 12.4.2022.

1.2. Rahaston ohjelman erityistavoitteet ja rahoitus

Rahaston toimintapoliittisena tavoitteena on edistää turvallisuuden korkean tason varmistamista unionissa, erityisesti ehkäisemällä ja torjumalla terrorismia ja radikalisoitumista, vakavaa ja järjestäytyneitä rikollisuutta ja kyberrikollisuutta, auttamalla ja suojelemalla rikosten uhreja sekä valmistautumalla turvallisuuteen liittyviin vaaratilanteisiin, riskeihin ja kriiseihin, suojautumalla niiltä ja hallinnoimalla niitä tehokkaasti.

Edellä mainitun toimintapoliittisen tavoitteen puitteissa rahastolla edistetään seuraavia erityistavoitteita:

- parannetaan ja helpotetaan tietojenvaihtoa toimivaltaisten viranomaisten ja asiaankuuluvien unionin elinten ja laitosten välillä ja sisällä sekä tarvittaessa kolmansien maiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa,
- parannetaan ja tehostetaan rajat ylittävää yhteistyötä, myös terrorismiin ja vakavaan ja järjestäytyneeseen rajat ylittävään rikollisuuteen liittyviä yhteisiä operaatioita toimivaltaisten viranomaisten välillä ja
- tuetaan jäsenvaltioiden valmiuksien vahvistamista rikollisuuden, terrorismin ja radikalisoitumisen ehkäisemisessä ja torjunnassa sekä turvallisuutta uhkaavien tilanteiden, riskien ja kriisien hallinnassa, myös tiivistämällä yhteistyötä viranomaisten, asiaankuuluvien unionin elinten tai laitosten, kansalaisyhteiskunnan ja yksityisten kumppaneiden välillä eri jäsenvaltioissa.

Rahaston rahoitus EU-tasolla on 1,93 miljardia euroa.

Ohjelmakauden alussa Suomen osuus rahaston rahoituksesta on 36,60 miljoonaa euroa.

Taulukko 1: Rahoituksen indikaatiivinen jakautuminen vuosittain, sisältäen teknisen avun:

2021+2022	2023	2024	2025	2026	2027	Yhteensä
7 677 113	6 669 899	6 487 256	5 470 680	5 400 343	4 896 467	36 601 756

Ohjelman rahoitus kohdennetaan erityistavoitteiden mukaisesti. Erityistavoitteiden alla rahoitus jakaantuu hankeavustuksiin ja operatiiviseen tukeen.

Taulukko 2: Ohjelman rahoituksen jakautuminen erityistavoitteille ilman teknistä apua:

ET1	12 085 485,47
hankeavustukset	10 876 936,92
operatiivinen tuki	1 208 548,55
ET2	3 798 295,43
hankeavustukset	3 494 431,80
operatiivinen tuki	303 863,63
ET3	18 646 177,58
hankeavustukset	16 781 559,83
operatiivinen tuki	1 864 617,76
Yhteensä	

Vuonna 2024 toteutettavan väliarvioinnin yhteydessä on mahdollista saada ohjelmaan lisärahoitusta edellyttäen, että vähintään 10 % alkuperäisestä rahoitusosuudesta on käytetty väliarviointiin mennessä. Lisärahoitus allokoidaan jäsenvaltioille rahastoa koskevassa asetuksessa määriteltyjen kriteerien perusteella. Lisärahoitusta ohjelmaan on mahdollisuus saada myös erityistoimihakujen kautta.

1.3. Ohjelman erityistavoitteiden mukaisesti toteutettavat toimet ja rahoituksen kohdentaminen vuosina 2022-2023

Rahaston ensimmäinen toimeenpanosuunnitelma koskee vuosia 2022 ja 2023. Rahastosta järjestetään kumpanakin vuonna kaksi hakua. Keväällä 2022 järjestettävässä haussa avataan haettavaksi pääasiassa kiireellistä toimeenpanoa vaativia toimia tai toimia, joilla varmistetaan aiemmin käynnistetyn toiminnan keskeytyksetön jatkuvuus. Lisäksi avataan haettavaksi eräitä toimia, joilla on erityistä valtakunnallista tai EU-tason painoarvoa.

[Mahdollisesti Taulukko 3: Ohjelman mukaisten toimien toimeenpano vuonna 2022-2023]

	2022	2023
Erityistavoite 1		
Erityistavoite 2		

2. Erityistavoitteet

2.1 Tiedonvaihdon parantaminen

2.1.1 Turvallisuutta koskevan unionin säännösten yhdenmukainen soveltaminen

Toteutetaan Schengen-arvioinnin edellyttämät muutokset tietojenvaihtoon liittyen	
<p>Schengen-arvioinnissa havaittujen puutteiden korjaamista priorisoidaan rahoituskohteita suunniteltaessa. Suunnitelmista raportoidaan evaluaatiomekanismin mukaisesti komissiolle säännöllisesti. Seuraava arviointi Suomeen tehdään 2023.</p> <p>Jatketaan vuoden 2018 arvioinnista tulleiden suositusten keskeneräisiä toteutuksia .</p> <p>Päämääränä on toteuttaa Schengen-arviointien suositukset toimenpidesuunnitelman mukaisesti.</p>	
Avustus	75 %
Mahdolliset avustuksensaajat	Toimivaltaiset viranomaiset
Yhteensovittaminen muun EU-rahoituksen kanssa	Toimia yhteensovitetaan muista EU:n sisäasioiden rahastoista rahoitettavien toimien kanssa.
Sovellettavat indikaattorit	
<p>Toimissa tulee soveltaa muitakin tämän erityistavoitteen indikaattoreita, jos niillä voidaan mitata toteutettavaa toimintaa.</p> <p>Tuotosindikaattorit:</p> <p>O.1.3 Perustettujen/mukautettujen/ylläpidettyjen tieto- ja viestintätekniikkajärjestelmien lukumäärä</p> <p>Tulosindikaattorit:</p> <p>R.1.5 Niiden tieto- ja viestintätekniikkajärjestelmien määrä, jotka on saatettu yhteentoimiviksi jäsenvaltioissa/turvallisuuden kannalta merkittävien EU:n ja hajautettujen tietojärjestelmien kanssa/kansainvälisten tietokantojen kanssa</p>	
Hakuaika	Kevät 2022, syksy 2022, kevät 2023, syksy 2023
Hankkeen käynnistäminen viimeistään	Tarkista hakuilmoitus

Muut unionin säännösten soveltamiseen liittyvät toimet esimerkiksi kehitetään tietojärjestelmiä, analyysityökaluja sekä laajamittaista yhteistyötä rikostiedustelu- ja analyysitoiminnan tarpeisiin.	
Ei tunnistettuja hakutarpeita vuodelle 2022.	
Avustus	75 %
Mahdolliset avustuksensaajat	Toimivaltaiset viranomaiset
Yhteensovittaminen muun EU-rahoituksen kanssa	
Sovellettavat indikaattorit	
Hakuaika	Kevät 2023, syksy 2023
Hankkeen käynnistäminen viimeistään	Tarkista hakuilmoitus

2.1.2 Turvallisuuden kannalta merkityksellisten unionin ja hajautettujen tietojärjestelmien perustaminen, mukauttaminen, ylläpito ja yhteentoimivuus

Tietojärjestelmien yhteentoimivuus
<p>EU-tietojärjestelmien yhteentoimivuutta koskevien asetusten perusteella EU-laajuisten tietojärjestelmien yhteentoimivuuteen liittyvät toiminnallisuudet. Yhteentoimivuus vaikuttaa myös kansallisten tietojärjestelmien toimintaan ja toimintaprosesseihin, joita tulee kehittää jo tunnistettujen ja tulevien tarpeiden mukaisesti. Yhteentoimivuutta kehitettäessä on huomioitava tietojärjestelmämuutosten lisäksi riittävä käsitteellinen yhteentoimivuus ja lähdejärjestelmien metatietorakenteiden kehittäminen siten, että sisäisen turvallisuuden prosessit, tiedonvaihto ja tiedonhallinnan menettelyt muodostavat yhteentoimivuus- ja turvallisuusvaatimukset varmistavan kokonaisuuden.</p> <p>Päämääränä on vakavien rikosten torjuminen, havaitseminen tai tutkiminen takaamalla relevanttien tietojärjestelmien yhteentoimivuus sekä kansallisesti että EU-laajuisesti sekä viranomaisten pääsy tarpeellisiin tietoihin. Turvallisuusviranomaisilla on käytettävissään teknologiset ratkaisut, jotka mahdollistavat kansallisen ja kansainvälisen tiedonhaun kansallisista ja kansainvälisistä tietolähteistä ja käyttäjäviranomaisesta riippumatta mahdollisimman laajasti tietosuojan ja tietoturvan periaatteiden mukaisesti.</p> <p>Avustusta voidaan myöntää hankkeisiin, joissa esimerkiksi:</p>

- luodaan laaja kansallinen yhteentoimivuus kansainvälisten velvoitteiden toteuttamiseksi laatimalla tieto-, toiminta- ja käyttöoikeusarkkitehtuuri sekä suunnittelemalla tekniset ratkaisut,
- kehitetään kansallisia tieto-, asianhallinta- ja viestinvälitysjärjestelmiä, esimerkiksi saatetaan loppuun käynnissä olevat SIS III kehittämistoimenpiteet Tunto- ja CRIS-järjestelmien kehitys, asetietojärjestelmä,
- rakennetaan EU-laajuisten tietojärjestelmien yhteentoimivuuteen liittyvät rajapinnat, integraatiot ja toiminnallisuudet tietoturvasta huolehtien,
- luodaan tarvittavat yhteyspisteet,
- koulutetaan viranomaiset yhteentoimivuusasetusten toimeenpanosta ja tietojärjestelmämuutosten käyttöönotosta,
- toteutetaan tarvittavat prosessimuutokset ja ohjeistukset.

Tulostavoitteita:

- Kansalliset tietojärjestelmämuutokset, liittymät ja rajapinnat EU-tasolla käytössä olevien yhteisten alustojen ja järjestelmien kanssa on toteutettu sovitussa aikataulussa,
- EU-laajuisten tietojärjestelmien tiedot on integroitu osaksi matkustajatietojen analyysiä,
- viranomaiset on koulutettu järjestelmien käyttöön ja heillä on selkeä käsitys järjestelmien toiminnasta ja sen vaikutuksesta omaan työhön.

Avustus	75 % Avustus voidaan korottaa 90 prosenttiin hankkeissa, joiden tavoitteena on parantaa EU:n tietojärjestelmien ja kansallisten tieto- ja viestintäteknikkajärjestelmien yhteentoimivuutta, siinä määrin kuin siitä säädetään unionin tai jäsenvaltion lainsäädännössä.
Mahdolliset avustuksensaajat	Toimivaltaiset viranomaiset
Yhteensovittaminen muun EU-rahoituksen kanssa	
Sovellettavat indikaattorit	
Toimissa tulee soveltaa muitakin tämän erityistavoitteen indikaattoreita, jos niillä voidaan mitata toteutettavaa toimintaa.	
Tuotosindikaattorit:	
O.1.1 Koulutustoimien osanottajien määrä	
O.1.2 Asiantuntijakokousten/työpajojen/opintokäyntien määrä	
O.1.3 Perustettujen/mukautettujen/ylläpidettyjen tieto- ja viestintäteknikkajärjestelmien lukumäärä	
O.1.4 Hankittujen laitteiden määrä	
Tulosindikaattorit:	
R.1.5 Niiden tieto- ja viestintäteknikkajärjestelmien määrä, jotka on saatettu yhteentoimiviksi jäsenvaltioissa/turvallisuuden kannalta merkittävien EU:n ja hajautettujen tietojärjestelmien kanssa/kansainvälisten tietokantojen kanssa	
R.1.7 Niiden osallistujien lukumäärä, jotka pitävät koulutusta hyödyllisenä työssään	
R.1.8 Niiden osallistujien lukumäärä, jotka ilmoittavat kolmen kuukauden kuluttua koulutustoimesta, että he käyttävät kyseisessä koulutustoimessa hankittuja taitoja ja osaamista	
Hakuaika	Kevät 2022, syksy 2022, kevät 2023, syksy 2023

2.1.3 Unionin ja hajautettujen tietojärjestelmien aktiivisen käytön lisääminen

Tiedonvaihdon tehostaminen

Tietojärjestelmähaasteet aiheuttavat suuria ongelmia sekä kansalliseen että kansainväliseen tiedonvaihtoon. Vuonna 2018 suoritetussa Suomea koskevassa Schengen arvioinnissa todetaan, että poliisin kansainvälisten tietojärjestelmien käytön osaaminen ja menettelyiden tuntemus eivät ole riittävän hyvällä tasolla. Osaamisvaje johtuu mm. siitä, että tiedonvaihdon järjestelmiä on useita, tiedonhakukanavat ovat siiloutuneita, järjestelmiä on hankala käyttää tai koulutusta ei ole saatavilla. Eri tiedonvaihtokanavia käytetään erillään kansallisesta tiedonvaihdosta ja asianhallinnasta.

Erityisesti poikkeusoloissa tiedonkulku ja ajantasainen tilannekuva ovat tärkeitä eri viranomaistoimijoiden, siviiliviranomaisten ja niitä tukevien järjestötoimijoiden välillä. Uusia tilannekuvan muodostamisen tapoja, tiedonvälittämisen rakenteita ja salattuja tietojärjestelmiä on tarpeen kehittää kansallisten, alueellisten ja paikallisten toimijoiden välillä. Tietosuojadirektiivi on aiheuttanut sen erilaisten tulkintojen vuoksi ongelmia viranomaisten keskinäisessä tiedonvaihdossa. Tilanteen korjaamiseksi tarvitaan kouluttautumista ja yhtenäisiä käytäntöjä.

Lainvalvontaviranomaisten välisen tiedonvaihdon kehittäminen rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja tutkimiseksi on erittäin tärkeää kansallisen ja EU:n sisäisen turvallisuuden parantamiseksi. Komissio antoi joulukuussa 2021 ehdotuksen tietojenvaihtodirektiiviksi ja niin kutsutuksi Prüm II -ehdotukseksi automaattisesta tietojenvaihdosta poliisiyhteistyössä. Direktiiveistä johtuvia toimia toteutetaan seuraavien vuosien toimeenpanosuunnitelmien puitteissa.

Päämääränä on tietoturvallisen tiedonhaun, tiedonvaihdon ja tilannekuvan muodostamisen tehostaminen kansallisesti ja kansainvälisesti käyttäjäviranomaisesta riippumatta päätöksenteon, valvonnan ja rikollisuuden torjuntatoimien tueksi.

Avustusta voidaan myöntää hankkeisiin, joissa esimerkiksi:

- luodaan teknologiset ratkaisut, jotka mahdollistavat kansallisen ja kansainvälisen tietoturvallisen tiedonhaun kansallisista ja kansainvälisistä tietolähteistä ja käyttäjäviranomaisesta riippumatta,
- kehitetään prosesseja ja uudistetaan työtapoja viranomaisten kesken sekä yksityisen sektorin ja järjestöjen kanssa,
- koulutetaan viranomaiset hyödyntämään tietokantoja tehokkaammin ja ylläpidetään osaamista,
- tehostetaan tiedonvaihtoa ja operatiivista yhteistyötä eri maiden, EU- ja kansainvälisten organisaatioiden kanssa mukaan lukien Prüm-päätöksiin perustuva tietojenvaihto, huomioiden kansainväliset tietoturvaluokitukset,
- parannetaan tietosuojaosaamista.

Tulostavoitteita mm:

- SIENA-kehitystä on edistetty,
- matkustajatietotoimintoja ja mahdollista liikennemuotoneutraalia matkustajatiedustelua on kehitetty,
- CSAM-järjestelmän käyttöliittymää on kehitetty,
- CSAM-järjestelmästä pystytään siirtämään tietoa myös Interpolin, Eurojustin ja Europolin tietokantoihin,

<ul style="list-style-type: none"> • Renki-hakupalveluun liittyvää kehittämistä on jatkettu, • henkilötietojen käsittelijöiden osaamista on parannettu tietosuojalain mukaisesti , • asetietojärjestelmää ja aseiden ja aseiden osien elinkaaren ja sijaintitietojen seuranta on kehitetty, • koulutusta tietokantojen tehokkaammaksi hyödyntämiseksi on järjestetty, kuten Kansainvälisen yhteistyön ja tiedonvaihdon kurssit, • tietojen siirto nykyisestä asetietojärjestelmästä uuteen järjestelmään sekä elinkeinonharjoittajien sähköisen asioinnin palvelut on toteutettu, • analytiikan tietojärjestelmäkokonaisuutta on kehitetty palvelemaan laajemmassa mittakaavassa poliisin ja myös muiden PTR-viranomaisten toiminnan tarpeita. 	
Avustus	75 %
Mahdolliset avustuksensaajat	Toimivaltaiset viranomaiset
Yhteensovittaminen muun EU-rahoituksen kanssa	
<p>Sovellettavat indikaattorit</p> <p>Toimissa tulee soveltaa muitakin tämän erityistavoitteen indikaattoreita, jos niillä voidaan mitata toteutettavaa toimintaa.</p> <p>Tuotosindikaattorit:</p> <p>O.1.1 Koulutustoimien osanottajien määrä O.1.2 Asiantuntijakokousten/työpajojen/opintokäyntien määrä O.1.3 Perustettujen/mukautettujen/ylläpidettyjen tieto- ja viestintäteknikkajärjestelmien lukumäärä</p> <p>Tulosindikaattorit:</p> <p>R.1.5 Niiden tieto- ja viestintäteknikkajärjestelmien määrä, jotka on saatettu yhteentoimiviksi jäsenvaltioissa/turvallisuuden kannalta merkittävien EU:n ja hajautettujen tietojärjestelmien kanssa/kansainvälisten tietokantojen kanssa R.1.7 Niiden osallistujien lukumäärä, jotka pitävät koulutusta hyödyllisenä työssään R.1.8 Niiden osallistujien lukumäärä, jotka ilmoittavat kolmen kuukauden kuluttua koulutustoimesta, että he käyttävät kyseisessä koulutustoimessa hankittuja taitoja ja osaamista</p>	
Hakuaika	Kevät 2022, syksy 2022, kevät 2023, syksy 2023
Hankkeen käynnistäminen viimeistään	Tarkista hakuilmoitus

2.1.4 Kansallisten toimenpiteiden tukeminen, mukaan lukien kansallisten tietokantojen yhteenliittäminen ja liittäminen unionin tietokantoihin

Digitalisaation edistäminen

Digitalisaatiokehitys ja teknologioiden kehittyminen on erittäin nopeatahtista ja laajaa ja niiden tuomia mahdollisuuksia hyödynnetään myös rikollisissa tarkoituksissa. Uusilla teknologioilla on erittäin laaja kosketuspinta viranomaisten toimintaan eri sektoreilla. Tutkittavaksi tulevan tietomassan määrä on kasvanut räjähdysmäisesti ja se on usein monimutkaista. Digitaalisen aineiston käytön lisääntyminen esitutkinta-aineistossa on haastavaa esimerkiksi tallennusalueen riittämättömyyden ja verkkoratkaisujen vanhenemisen vuoksi. Datan yksityiskohtainen läpikäyminen ihmistyönä on mahdotonta ja inhimillisistä syistä epätarkkaa ja usein pintapuolista koko datamassaan nähden. Tämä haastaa viranomaisia osaamisen, käytettävien välineiden, tietojärjestelmien, menetelmien ja ajantasaisen teknologian osalta. Lisääntyvä datan määrä on luonut tarpeen kehittää koneoppimista hyödyntäviä ratkaisuja.

Automatiikan puuttuminen johtaa tarpeettomasti päivittäistyössä useiden erillisten tietokantojen ja järjestelmien rinnakkaiskäyttöön. Järjestelmiä on useita ja niitä on hankala käyttää. Tämä hidastaa prosesseja ja syö henkilöstöresursseja. Joudutaan tekemään erilaisia lisähakuja, mikä aiheuttaa lisätyötä ja epävarmuutta tiedon ketjutuksessa.

Digitalisaatio ja muu teknologinen kehittäminen ovat viranomaistoiminnan tehostamisen ja sisäisen turvallisuuden parantamisen osalta olennaisia kehittämiskohteita tulevina vuosina ja edellyttävät kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä myös yritys- ja tiedemaailman kanssa. Esitutkinta- ja oikeusviranomaisten täytyy mm. tunnistaa ja hallita mahdollinen digitaalinen todistusaineisto ja kyetä kehittämään tuotteet ja ratkaisut, joiden avulla työtehtävät voidaan suorittaa laadukkaasti ja tietoturvallisesti. Prosessien tulisi laajoista tietomassoista huolimatta olla nopeita ja rikostorjuntatoimien perustua analyysiin. EU velvoitteet edellyttävät digitalisaatioon perustuvia ratkaisuja myös poliisin kenttätyössä, kuten valvonnassa ja partioautoissa käytettävissä päätelaitteissa ja lupahallinnossa, joissa käytetään myös EU:n yhteisiä tietokantoja.

ISF-tuella kehitetään vakavan rikollisuuden torjuntaa ja tutkintaa, parantamalla lainvalvontaviranomaisten toimintakykyä vastaanottaa, säilyttää ja välittää tietoteknistä todistusaineistoa. Digitalisaatiota, automatiikkaa, nykyaikaista ohjelmistorobotiikkaa, tekoälyä ja koneoppimisprosesseja edistetään mm. materiaalin läpikäynnissä, tietojen luokittelussa, tietosuojavaatimusten edellyttämissä yksittäistarkastuksissa, henkilöllisyyksien varmentamisessa, kansainvälisessä yhteistyössä, tiedustelussa, analyysitoiminnoissa, digitaaliforensiikassa, rahanpesurikosten ja -epäilyjen selvittelyssä, epäiltyjen ja rikostentekijöiden tunnistamisessa, esitutkinnassa, tapausten sarjoittamisessa, avoimien lähteiden tiedustelussa ja virtuaalista todellisuutta rikospaikkatutkinnassa, skenaarioiden mallintamisessa sekä koulutuksessa. Tietosuojalaki edellyttää henkilötietojen käsittelijöiden osaamisen parantamista. Varmistetaan tiedon oikea-aikainen käytettävyys rikollisuuden torjunnassa ja tehostetaan tietomassojen käytettävyttä viranomaisten yhteisissä operaatioissa.

Päämääränä on, että viranomaisten tietojärjestelmät, välineet ja työkalut vastaavat toimintaympäristön tarvetta ja seuraavat teknologista kehitystä.

Avustusta voidaan myöntää hankkeisiin, joissa edistetään digitaalisuutta esimerkiksi:

- uusien ohjelmien ja laitteistojen hankinnoilla,
- parannetaan tallennus- ja tiedonsiirtoratkaisuja, esim. rajatut pilvipalvelupohjaiset viranomaisratkaisut,
- parannetaan analyysikykyä ja verkkoyhteyksiä,
- parannetaan viranomaisten osaamista ja työprosesseja,
- kehitetään mobiiliratkaisuja,

- otetaan käyttöön tekoälyä erityisesti suurten tietomassojen käsittelyyn,
- automatisoidaan vihjeiden ja tietojen käsittelyä, esimerkiksi matkustajatiedusteluun ja CSAM:iin liittyen,
- otetaan käyttöön uusia teknologisia sovelluksia ja välineitä,
- hankitaan oikean käsittelyn mahdollistavat varusteet ja muu infrastruktuuri,
- koulutetaan tarvittavat tahot.

Tulostavoitteita:

- parempi valmius automatisaatiota ja tekoälyä hyödyntäen tutkia, käsitellä ja analysoida suuria tietomassoja,
- parempi kyvykyys käsitellä ja tallentaa digitaalista todistusaineistoa,
- toiminta on tehostunut, kustannussäästöjä on syntynyt,
- työn ja tallennettavan tiedon laatu ja saatavuus ovat parantuneet,
- manuaalinen työ on vähentynyt,
- materiaalin läpikäynti, tunnistaminen ja luokittelu on nopeutunut ja se on tehokasta ja tekoälyä hyödyntävää,
- henkilöstöresurssit kohdentuvat nykyistä paremmin varsinaiseen operatiiviseen toimintaan,
- nykyistä helpokäyttöisemmät tietojärjestelmät,
- suurempi osa datasta saadaan hyödynnettyä,
- kansallisesti kaikki käyttävät samoja järjestelmiä, jolloin työprosessi ja koulutustarve on kansallisella tasolla yhtenäinen ja tiedonvaihto on tehostunut,
- datasta pystytään havaitsemaan ilmeneviä heikkoja signaaleja paremmin ja datan sisältämät yhteydet tai keskinäiset lainalaisuudet nousevat esiin,
- tietoa pystyy siirtämään myös kansainvälisiin tietokantoihin tarvittaessa.

Avustus	75 % Avustus voidaan korottaa 90 prosenttiin hankkeissa, joiden tavoitteena on ehkäistä ja torjua kyberrikollisuutta, erityisesti verkossa tapahtuvaa lasten seksuaalista hyväksikäyttöä, ja rikoksia, joissa internet on ensisijainen foorumi todisteiden keräämiselle.
Mahdolliset avustuksensaajat	Toimivaltaiset viranomaiset
Yhteensovittaminen muun EU-rahoituksen kanssa	Toimia yhteensovitetaan Digitaalinen Eurooppa - ohjelman kanssa
Sovellettavat indikaattorit Toimissa tulee soveltaa muitakin tämän erityistavoitteen indikaattoreita, jos niillä voidaan mitata toteutettavaa toimintaa. Tuotosindikaattorit: O.1.1 Koulutustoimien osanottajien määrä O.1.3 Perustettujen/mukautettujen/ylläpidettyjen tieto- ja viestintätekniikkajärjestelmien lukumäärä O.1.4 Hankittujen laitteiden määrä	

Tulosindikaattorit:	
R.1.5 Niiden tieto- ja viestintäteknikkajärjestelmien määrä, jotka on saatettu yhteentoimiviksi jäsenvaltioissa/turvallisuuden kannalta merkittävien EU:n ja hajautettujen tietojärjestelmien kanssa/kansainvälisten tietokantojen kanssa	
R.1.7 Niiden osallistujien lukumäärä, jotka pitävät koulutusta hyödyllisenä työssään	
R.1.8 Niiden osallistujien lukumäärä, jotka ilmoittavat kolmen kuukauden kuluttua koulutustoimesta, että he käyttävät kyseisessä koulutustoimessa hankittuja taitoja ja osaamista	
Hakuaika	Kevät 2022, syksy 2022, kevät 2023, syksy 2023
Hankkeen käynnistäminen viimeistään	Tarkista hakuilmoitus

2.1.5 Operatiivinen tuki

Operatiivista tukea hyödynnetään tietojenvaihtoa tukevien kansallisten tietojärjestelmien ja -verkkojen ylläpidosta ja käyttötuesta aiheutuviin kuluihin sekä henkilöstömenoihin. Operatiivinen tuki varmistaa ja turvaa erityisesti EU-tason yhteisten järjestelmien ylläpidon ja käytettävyyden.	
Avustus	100 %
Mahdolliset avustuksensaajat	Poliisi ja oikeusrekisterikeskus
Yhteensovittaminen muun EU-rahoituksen kanssa	- -
Sovellettavat indikaattorit	
Toimissa tulee soveltaa muitakin tämän erityistavoitteen indikaattoreita, jos niillä voidaan mitata toteutettavaa toimintaa.	
Tuotosindikaattorit:	
O.1.3 Perustettujen/mukautettujen/ylläpidettyjen tieto- ja viestintäteknikkajärjestelmien lukumäärä	
Tulosindikaattorit:	
-	
Hakuaika	Kevät 2022, syksy 2022, kevät 2023, syksy 2023
Hankkeen käynnistäminen viimeistään	Tarkista hakuilmoitus

Erityistavoite 2

2.2 Operatiivisen yhteistyön tehostaminen

2.2.1 Kahteen tai useampaan jäsenvaltioon liittyvien lainvalvontaoperaatioiden lisääminen

Osallistuminen operatiiviseen yhteistyöhön

Muuttuva toimintaympäristö ja erilaiset turvallisuusuhat, kuten hybridi-vaikuttaminen haastavat lainvalvonta- ja muita viranomaisia. Tieto voi olla hajautunutta, ongelma ulottuu monen viranomaisen tai valtion toimialueelle ja resurssit ja osaaminen ovat rajallisia. Haasteisiin pyritään vastaamaan monialaisella operatiivisella lainvalvonta- ja muulla viranomaisyhteistyöllä.

Komissio on 2021 antanut ehdotuksen suositukseksi poliisin operatiivisesta yhteistyöstä. Komissio pyrkii virtaviivaistamaan, tehostamaan, kehittämään, nykyaikaistamaan ja helpottamaan lainvalvontayhteistyötä asiaankuuluvien kansallisten virastojen ja toimijoiden välillä. Suosituksessa täsmennetään, että termillä 'poliisiyhteistyö' viitataan toimintaan, johon osallistuvat jäsenvaltioiden kaikki toimivaltaiset lainvalvontaviranomaiset. Suositus katsotaan osaksi Schengenin säännöstöä. Tarkoituksena on puuttua esteisiin, jotka haittaavat poliisien toimintaa muissa jäsenvaltioissa rajat ylittävien takaa-ajojen, rajojen yli tapahtuvan valvonnan sekä yhteisten partioiden ja muiden yhteisten operaatioiden yhteydessä. Lisäksi tarkoituksena on edistää rajat ylittävää poliisiyhteistyötä keinona torjua muuttajien ihmiskuljetusta ja tukea laittoman muuttoliikkeen ehkäisemistä ja havaitsemista ja tehostaa rajat ylittävää poliisiyhteistyötä ihmiskaupan torjumiseksi sekä uhrien tunnistamiseksi ja suojelemiseksi.

Lainvalvontaviranomaisten yhteiset tutkintaryhmät, operaatiot ja harjoitukset mahdollistavat osaltaan rajat ylittävän rikollisuuden ja terrorismin torjunnan, sekä paljastavan ja ennaltaehkäisevän toiminnan kehittämistä. Tiivis yhteistyö esitutkinta- ja syyttäväviranomaisten kanssa on välttämätöntä rikosvastuun toteutumiseksi. Yhteisillä viranomaisharjoituksilla parannetaan operatiivista yhteistyötä muun muassa menetelmien valinnassa, käytännön operatiivisessa toiminnassa, tilannejohtamisessa, sekä välineiden, kaluston ja yhteydenpitokanavien käytössä. Kansainvälinen ja kansallinen yhteistyö perustuu vakiintuneeseen kansallisten kontaktipisteiden (SPOC), poliisin eri yksiköiden ja PTR-viranomaisten väliseen hyvään yhteistyöhön. Viranomaisyhteistyössä ovat tarvittaessa mukana myös esim. sosiaali- ja terveysviranomaiset. Yhteistyötä tulee kehittää niin valtakunnallisella, alueellisella kuin paikallisellakin tasolla ja eri tasojen kesken.

Päämääränä on tuoda yhteisten operaatioiden kokemukset ja parhaat käytänteet osaksi päivittäistyötä, tehostaen lainvalvontaviranomaisten työn tuloksellisuutta.

Lainvalvontaviranomaisten monialainen operatiivinen yhteistyö on tehokasta ja siinä hyödynnetään uusia yhteistyö- ja tiedonvaihtomenetelmiä sekä uusia teknologisia sovelluksia ja välineitä.

Avustusta voidaan myöntää hankkeisiin, joissa sekä kansallisten että kansainvälisten viranomaisten kesken esimerkiksi:

- osallistutaan EMPACT-operaatioihin ja toimintapäiviin,
- osallistutaan yhteisiin tutkintaryhmiin,
- edistetään yhteistyötä esimerkiksi tunnistettuihin uhka-alueisiin liittyvien rikostiedustelu- ja valvontaoperaatioiden avulla,
- osallistutaan erikoisosaamista vaativiin yhteisoperaatioihin ja tiedonvaihtoon esimerkiksi verkkorikollisuuden ja ympäristörikollisuuden sektoreilla,

- osallistutaan yhteisiin harjoituksiin.

Tulostavoitteita:

- PTR-viranomaiset ovat osallistuneet Europolin ja Frontexin laatimien uhka-arvioiden perusteella laadittujen EMPACT-prioriteettien mukaisesti käynnistettyyn yhteistoimintaan,
- viranomaiset ovat osallistuneet EMPACT-painopisteiden operatiivisten suunnitelmien laadintaan ja operaatioihin ja yhteisiin rikoslajikohtaisiin toimintapäiviin,
- harjoituksia on toteutettu sekä kansallisten että kansainvälisten viranomaisten kesken,
- yhteispartioinnin sekä operatiivisten yhteistyömekanismien käyttö ovat lisääntyneet, tutkintaryhmien toiminnan ja varustelun ja kaluston hyvä taso
- tieto välittyy oikea-aikaisesti erityisesti kansainvälisissä operaatioissa,
- operatiivinen yhteistyö on parantunut harjoitusten myötä muun muassa menetelmien valinnassa, käytännön operatiivisessa toiminnassa, tilannejohtamisessa sekä välineiden, kaluston ja yhteydenpitokanavien käytössä.

Avustus	75 % Avustus voidaan korottaa 90 prosenttiin hankkeissa, joiden tavoitteena on torjua vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden aiheuttamia tärkeimpiä uhkia EU:n toimintapoliittisen syklin/EMPACTin operatiivisten toimien puitteissa.
Mahdolliset avustuksensaajat	Toimivaltaiset viranomaiset
Yhteensovittaminen muun EU-rahoituksen kanssa	Toimia yhteensovitetaan BMVI-rahoituksen ja Europolin rahoituksen kanssa
Sovellettavat indikaattorit Toimissa tulee soveltaa muitakin tämän erityistavoitteen indikaattoreita, jos niillä voidaan mitata toteutettavaa toimintaa. Tuotosindikaattorit: O.2.1 Rajat ylittävien operaatioiden määrä O.2.1.1 joista yhteisten tutkintaryhmien määrä O.2.1.2 joista EU:n toimintapoliittiseen sykliin kuuluvien operatiivisten toimien määrä O.2.2 Asiantuntijakokousten/työpajojen/opintokäyntien/yhteisten harjoitusten määrä O.2.4 Rajat ylittäviä operaatioita varten hankittujen kulkuneuvojen lukumäärä Tulosindikaattorit: R.2.5 Rajat ylittävien operaatioiden yhteydessä jäädytettyjen varojen arvioitu arvo R.2.6 Rajat ylittävien operaatioiden yhteydessä takavarikoitujen laittomien huumausaineiden määrä tuoteryhmittäin R.2.7 Rajat ylittävien operaatioiden yhteydessä takavarikoitujen aseiden määrä asetyypeittäin R.2.8 Sellaisten hallinnollisten yksikköjen määrä, jotka ovat hiljattain kehittäneet/mukauttaneet olemassa olevia mekanismeja/ menettelyjä/ välineitä/ohjeita muiden jäsenvaltioiden/unionin elinten tai laitosten/kolmansien maiden/ kansainvälisten järjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä varten R.2.9 Rajat ylittäviin operaatioihin osallistuneiden henkilöiden määrä	
Hakuaika	Syksy 2022, kevät 2023, syksy 2023

Hankkeen käynnistäminen viimeistään	Tarkista hakuilmoitus
-------------------------------------	-----------------------

2.2.2 Viranomaisten ja muiden asiaankuuluvien toimijoiden välisen koordinoinnin parantaminen ja yhteistyön lisääminen sekä jäsenvaltioiden sisällä että niiden välillä

<p>Koordinaatio, yhteistyömallit, verkostot, tiedonvaihtomenetelmät, koulutus yhteistyön kehittämiseksi</p>	
<p>Rajat ylittävä rikollisuus, kuten tietoverkkorikollisuus ja tietoverkkoja hyväksikäyttäen tehtävien rikosten torjunta edellyttää tiivistä kansainvälistä yhteistyötä, mutta myös kansallisen yhteistyön tehostamista. Tieto on usein hajautunutta, ongelmat ulottuvat monen viranomaisen tai valtion toimialueelle ja tarvittavaa erikoisosaamista tai riittäviä resursseja ei aina ole. Lainvalvontaviranomaisten, muiden toimivaltaisten viranomaisten sekä muiden toimijoiden välistä koordinaatiota ja yhteistyömalleja tulee kehittää sekä jäsenvaltioissa että niiden välillä. Nopeaan tekniseen kehitykseen ja digitalisaatioon vastaamiseksi tulee monialaista operatiivista yhteistyötä tehostaa kehittämällä ja käyttämällä uusia yhteistyö- ja tiedonvaihtomenetelmiä ja uusiin teknologisia sovelluksia ja välineitä. Tiedon ja datan siirtoa lainvalvonta- ja muiden toimivaltaisten viranomaisten välillä parannetaan niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla. Tieto on oltava oikea-aikaisesti käytettävissä rikollisuuden torjunnassa viranomaisten yhteisissä operaatioissa.</p> <p>Päämääränä on madaltaa viranomaisten roolien ja toimialojen välisten rajapintojen madaltuminen ja yhteistyön sujuvoituminen kansallisesti ja kansainvälisesti.</p> <p>Avustusta voidaan myöntää hankkeisiin, joissa esimerkiksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kehitetään lainvalvontaviranomaisten, muiden toimivaltaisten viranomaisten ja muiden toimijoiden välisiä koordinaatio- ja yhteistyömalleja sekä Suomessa että muiden maiden kanssa, • parannetaan tiedon ja datan siirtoa lainvalvonta- ja muiden toimivaltaisten viranomaisten välillä ja yhtenäistetään työprosesseja niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla, • ylläpidetään Suomen osallistumista kansainvälisiin verkostoihin, • kehitetään uusia tiedonvaihtomenetelmiä ja otetaan käyttöön uusia sovelluksia ja välineitä, kuten tunnistustekniikat tai käytettävissä olevien tietokantojen yhteiset hakuliittymät. • lisätään yhteistä koulutusta, esimerkiksi EMPACT-toiminnasta, nousevien rikollisuuden lajien kuten ympäristörikollisuuden osalta, verkossa tapahtuvan tiedonhankinnan ja muun analyysi- ja tutkintatoiminnan osalta. <p>Tulostavoitteita:</p> <ul style="list-style-type: none"> • koordinaatio- ja yhteistyömallit ja yhteistyöprosessit ovat sujuvoituneet, • uusien sovellusten ja tiedonvaihtomenetelmiä on otettu käyttöön, • viranomaisten varustelun taso ja käytettävyys yhteisissä operaatioissa on parantunut, • yhteistyötä edistävää koulutusta esim. huumausaine-, verkko-, ympäristö- ja muun rajat ylittävän rikollisuuden tutkintaan on järjestetty, • kansainvälisistä yhteistyöverkostoista on saatu lisäarvoa kansalliseen kehittämiseen. 	
Avustus	75 %
Mahdolliset avustuksensaajat	Toimivaltaiset viranomaiset

Yhteensovittaminen muun EU-rahoituksen kanssa	Toimia yhteensovitetaan BMVI-rahoituksen ja Europolin rahoituksen kanssa
Sovellettavat indikaattorit	
Toimissa tulee soveltaa muitakin tämän erityistavoitteen indikaattoreita, jos niillä voidaan mitata toteutettavaa toimintaa.	
Tuotosindikaattorit:	
O.2.2 Asiantuntijakousten/työpajojen/opintokäyntien/yhteisten harjoitusten määrä	
O.2.3 Hankittujen laitteiden määrä	
Tulosindikaattorit: -	
Hakuaika	Kevät 2022, syksy 2022, kevät 2023, syksy 2023
Hankkeen käynnistäminen viimeistään	Tarkista hakuilmoitus

[2.2.3 Virastojen välisen yhteistyön parantaminen unionin tasolla jäsenvaltioiden kesken ja jäsenvaltioiden ja asiaankuuluvien unionin toimielinten ja laitosten välillä](#) sekä kansallisella tasolla [jäsenvaltion viranomaisten välillä](#)

Lähetetään yhteyshenkilöitä kansainvälisiin yhteistyöelimiin	
<p>Ulkomaille määräajaksi lähetettävien yhdyshenkilöiden kohteiksi valitaan paikat, jotka ovat rikosten torjunnan kannalta keskeisiä. Yhdyshenkilöt toimivat EU-virastoissa tai usein Suomen suurlähetystöstä käsin. Suurlähetystöissä heidän tehtävänä on tuottaa asemamaahan liittyvää, poliisille merkityksellistä tietoa ja auttaa asemamaan viranomaisia estämään Suomeen suuntautuvaa rikollisuutta. Poliisin yhdyshenkilöiden ensisijaisena tehtävänä on operatiiviseen rikostorjuntaan liittyvien tietojen hankinta sekä yksittäisten poliisioperaatioiden tukeminen. Yhdyshenkilöiden toimenkuvaan kuuluu olennaisena osana rikostiedustelullisen informaation välittäminen Suomen poliisille muun muassa rikostrendeistä, tekotavoista ja mahdollisista rikollisryhmistä. Yhdyshenkilön tehtäviin suurlähetystössä voi kuulua myös avustaminen viisumi- ja maahantulolupien käsittelyssä ja muissa lupa-asioissa sekä tukea soveltuvin osin muuta kansallista rikostorjuntaa mm. laittomaan maahanmuuttoon liittyvissä kysymyksissä. Yhteistyössä pyritään ottamaan käyttöön uusia yhteistyön muotoja ja menetelmiä.</p> <p><i>Kuvaus Europolin tms. yhteyshenkilön tehtävistä ja toiminnan tavoitteista. Mikäli tulee syksyn 2022 hakuun, täydennykset heti seurantakomitean jälkeen.</i></p>	
Avustus	75 %
Mahdolliset avustuksensaajat	Toimivaltaiset viranomaiset

Yhteensovittaminen muun EU-rahoituksen kanssa	Toimia yhteensovitetaan ainakin BMVI-rahaston ja Europolin rahoituksen kanssa
Sovellettavat indikaattorit	
Tuotosindikaattorit: -	
Tulosindikaattorit: -	
Hakuaika	Syksy 2022, kevät 2023, syksy 2023
Hankkeen käynnistäminen viimeistään	Tarkista hakuilmoitus

2.2.4 Operatiivinen tuki

Operatiivisella tuella katetaan operaatioiden, tutkintaryhmien, koulutusten ja harjoitusten henkilöstömenoja ja niissä tarvittavien teknisten välineiden, kaluston ja varusteiden ylläpitoa.	
Avustus	100 %
Mahdolliset avustuksensaajat	Poliisi
Yhteensovittaminen muun EU-rahoituksen kanssa	-
Sovellettavat indikaattorit	
Toimissa tulee soveltaa muitakin tämän erityistavoitteen indikaattoreita, jos niillä voidaan mitata toteutettavaa toimintaa.	
Tuotosindikaattorit: -	
Tulosindikaattorit: -	
Hakuaika	Kevät 2022, syksy 2022, kevät 2023, syksy 2023
Hankkeen käynnistäminen viimeistään	Tarkista hakuilmoitus

Erityistavoite 3

2.3 Rikollisuuden ehkäiseminen ja torjunta valmiuksia vahvistamalla

2.3.1 Koulutus, harjoitukset ja parhaiden käytäntöjen jakaminen

Osaamisen kehittäminen

Yksi ISF-ohjelman kaikkia tavoitteita läpileikkaava teema on osaamisen kehittäminen. Viranomaiset tarvitsevat jatkuvasti uutta osaamista mm. uusien menetelmien, digitalisaation edistymisen ja rikollisuuden uusien ilmiöiden takia. ISF-rahoituksella parannetaan osaamista liittyen mm. korruption torjuntaan, ihmiskaupan tunnistamiseen, kriittisten infrastruktuurien suojeluun ja kyberrikollisuuteen, analyysiosaamiseen ja erityistilanteiden johtamiseen. Koulutusten sisältöjä ja menetelmiä on kehitettävä. Poliisin koulutusjärjestelmää on kehitettävä mm. nopeasti uusiutuvan teknologian takia.

Päämääränä on, että lainvalvontaviranomaisilla on aina ajantasainen osaaminen.

Avustusta voidaan myöntää hankkeisiin, joissa esimerkiksi:

- toteutetaan koulutuksia esim. radikalisoitumiseen, ihmiskauppaan, kyberrikostorjuntaan ja CBRNE-tilanteisiin liittyen,
- kehitetään kansallista johtamis- ja analyysikyvykkyyttä erityistilanteissa,
- osallistutaan kansallisiin ja kansainvälisiin koulutuksiin ja yhteistyöryhmiin,
- vahvistetaan viranomaisten ja korkeakoulujen kansallista ja kansainvälistä koulutusyhteistyötä,
- kehitetään koulutusjärjestelmiä,
- PolAMK osallistuu vaihto-ohjelmiin,
- järjestetään harjoituksia.

Esimerkkitoimi: Kyberrikostorjunnan ja -tutkinnan kehittäminen ja osaamisen varmistaminen

Nopea digitalisaatiokehitys aiheuttaa haasteita kyberrikostorjunnan kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi. Kybertoimintaympäristö ja ilmiöt ovat muuttuneet merkittävästi viimeisen vuosikymmenen aikana ja muutosnopeuden ei ole syytä olettaa hidastuvan. Kyberrikollisuutta on kuvattu erääksi nopeimmin kasvavista rikollisuuden lajeista ja teknologisen kehityksen myötä uhkapinta-ala ja rikollinen potentiaali kasvaa edelleen. Tietoverkkorikollisuus on voimakkaasti kansainvälistä rikollisuutta. Kyberrikollisuuden torjuminen on tärkeää, koska se aiheuttaa yhteiskunnalle toiminallista haittaa, vahinkoa ja taloudellisia menetyksiä. Tietoverkkorikosten torjunnan kyvykkyyttä on viime vuosina kehitetty luomalla mm. kyberrikostorjunnan täydennyskoulutuksen ohjelma digitaalisen forensiikan, taktisen rikostutkinnan ja internet-tiedonhankinnan osaamisen kehittämiseksi. Kyberrikostorjunnan asiantuntijatehtäviin suuntaaville ei ole olemassa yhtenäistä ja riittävää peruskoulutusta. Kansallisilla kyberrikostorjuntaan osallistuvilla viranomaisilla ei myöskään ole yhteistä linjaa kyberrikostorjuntaosaamisen kehittämiseksi. Poikkihallinnollinen yhteistyö koulutuksen kehittämiseksi on tärkeää.

ISF-rahoituksella toteutetaan 2021 julkaistun Kyberturvallisuuden kehittämisohjelman tavoitteiden edistämistä mm. tunnistamalla kyberrikostorjuntaa suorittavien viranomaisten erityistarpeet ja tuottamalla koulutustarjontaa niiden mukaisesti. Ohjelmakauden alussa jatketaan päättyneen

ohjelmakauden koulutustoimia, esimerkiksi kyberrikostorjunnan erikoistumisopintoja ja viranomaisten koulutusta 2021 julkaistun Kyberturvallisuuden kehittämisohjelman tavoitteiden edistämiseksi.

Myöhemmin ohjelmakaudella kartoitetaan lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten henkilöstön osaamisen kehittämistarpeet ja olemassa olevat koulutukset kyberrikostorjuntaosaamisen edistämiseksi ja ylläpitämiseksi, järjestetään koulutusta sekä vahvistetaan yhteistyötä kansallisten ja kansainvälisten viranomaisten ja korkeakoulujen kanssa, mm. edistetään kansainvälistä viranomaisyhteistyötä merkittävien kansainvälisten kyberkoulutustoimijoiden, kuten European Cybercrime Training and Education Groupin kanssa. Selvitetään olemassa olevaa kyberrikostorjuntaosaamista edistävää kansallista ja kansainvälistä koulutustarjontaa sekä pyritään edistämään viranomaisten mahdollisuuksia suorittaa opintoja muiden korkeakoulujen opetustarjonnasta. Korkeakouluyhteistyössä toteutetaan kyberrikosten tutkinta- ja torjuntamenetelmien kehittämistä sekä niihin liittyvää soveltavaa tutkimusta, jotta voidaan varmistaa kyberrikostorjunnassa tarvittavan tiedon, osaamisen ja menetelmien ajanmukaisuus. Lisäksi mahdollisuuksien mukaan tutkitaan tekoälyn soveltamista kyberturvallisuuden ja kyberrikostorjuntakyvykkyyden edistämässä.

Tulostavoitteet:

- on laadittu osaamispolku, jolla voidaan edistää viranomaisten välistä yhteistoimintaa kyberosaamisen parantamisessa. Huomioidaan koulutuksen jatkuvuus,
- kartoituksessa on huomioitu esitutkintaviranomaisten (poliisi, tulli, raja, puolustusvoimat) lisäksi myös muut asianmukaiset toimijat, kuten Suojelupoliisi, syyttäjälaitos, tuomioistuimet, Traficom, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Maahanmuuttovirasto ja Ulosottolaitos,
- korkeakouluyhteistyötä kyberrikostorjuntaosaamisen kehittämisessä on lisätty.

Avustus	75 % Avustus voidaan korottaa 90 prosenttiin hankkeissa, joiden tavoitteena on ehkäistä ja torjua radikalisoitumista/ehkäistä ja torjua kyberrikollisuutta
Mahdolliset avustuksensaajat	Toimivaltaiset viranomaiset ja kolmannen sektorin toimijat
Yhteensovittaminen muun EU-rahoituksen kanssa	Suomen RRF-suunnitelman ja ISF-ohjelman yhteiset teemat ovat kyberturvallisuus ja rahanpesu. ISF:n fokus on kyberrikostorjunnassa, -tutkinnassa ja lainvalvontaviranomaisten kouluttamisessa, RRF:n laajasti kyberturvallisuuden harjoitustoiminnassa ja tutkimuksessa. Osaamisen kehittämisen toimia yhteensovitetaan myös BMVI-rahaston ja oikeusalan rahoitusohjelman kanssa.
Sovellettavat indikaattorit Toimissa tulee soveltaa muitakin tämän erityistavoitteen indikaattoreita, jos niillä voidaan mitata toteutettavaa toimintaa. Tuotosindikaattorit: O.3.1 Koulutustoimien osanottajien määrä O.3.2 Vaihto-ohjelmien/työpajojen/opintokäyntien määrä	

Tulosindikaattorit:	
R.3.12 Niiden osallistujien lukumäärä, jotka pitävät koulutustoimea hyödyllisenä työssään	
R.3.13 Niiden osallistujien lukumäärä, jotka ilmoittavat kolmen kuukauden kuluttua koulutustoimen päättymisestä, että he käyttävät kyseisessä koulutustoimessa hankittuja taitoja ja osaamista	
Hakuaika	Osaamisen kehittäminen kevät 2022, syksy 2022, kevät 2023, syksy 2023 Vaihto-ohjelmiin osallistuminen kevät 2023 ja syksy 2023
Hankkeen käynnistäminen viimeistään	Tarkista hakuilmoitus

2.3.2 Voimavarojen ja tietämyksen yhdistäminen

Yhteistyö, hyvien käytäntöjen jakaminen, toimintamallien kehittäminen
<p>Voimavarojen yhdistäminen viranomaisten kesken sekä yhteistyössä yksityisen sektorin, elinkeinoelämän ja järjestökentän kanssa on olennainen osa ohjelman toimia lähes kaikissa ohjelman teemoissa, kuten kyberrikollisuus, huumausaineet, radikalisoituminen, rahanpesu, ihmiskauppa tai uhrien suojeleminen.</p> <p>Päämääränä on vahvistaa yhteistä osaamista, sujuvoittaa yhteistoiminnan käytäntöjä ja jakaa ja kohdentaa resursseja kaikkia osapuolia hyödyttäen.</p> <p>Avustusta voidaan myöntää hankkeisiin, joissa esimerkiksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • syvennetään yhteistyötä ja käytänteiden jakamista, • kehitetään toimintamalleja mm. huumorikollisuuden, korruption, väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin tunnistamisen, ehkäisemisen ja varhaisen vaiheen puuttumisen kehittämiseksi ja terroristisen propagandan torjumiseksi, • vahvistetaan tietojenvaihtoa viranomaisten ja yksityisen sektorin kesken, esim. finanssialan kanssa rahanpesuun ja petosrikollisuuteen liittyen, • kehitetään analyysitoimintaa kohteiden tunnistamiseksi ja paljastavan toiminnan resurssien suuntaamiseksi, • uusia toiminnan muotoja rikosyhödyn poisottamiseksi kehitetään, • toteutetaan terroristiseen sisältöön puuttuvia toimia, • kehitetään hallinnollista rikostorjuntaa järjestöt, yksityinen sektori, elinkeinoelämä mukaan lukien mm. rahanpesun ja petosrikollisuuden saralla. <p><i>Esimerkkitoimi: Ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman toimeenpano</i></p> <p>Ihmiskauppailmiö on huolestuttavasti nousussa, vaikkakin ihmiskaupan uhrien todellista määrää on vaikea arvioida. Ihmiskauppa on piilorikollisuutta ja uhrien tunnistaminen on haastavaa. Suomella ei ole tunnistamis- ja ohjausmekanismeja (NRM) ihmiskaupan tunnistamiseen ja avun piiriin ohjaamiseen. Ihmiskaupan uhrien oikeus auttamistoimiin ei toteudu yhdenvertaisesti. Tiedonkeruussa ja tilastoinnissa on puutteita. Ihmiskauppa on ilmiö, johon syntyy uusia ilmenemismuotoja ja -tapoja, joiden torjumiseen on varauduttava.</p> <p>Tehokas ihmiskaupan vastainen työ edellyttää laajaa poikkihallinnollista viranomaisyhteistyötä ja monenlaisten toimien toteuttamista yksityinen sektori ja järjestöt mukaan lukien. Viranomaisten keinoja puuttua väärinkäyttöihin on parannettava. Kehittämistoimia tarvitaan erityisesti ihmiskaupan tunnistamisessa ja ilmitulossa, rikosvastuun toteutumisessa sekä uhrien auttamisessa ja suojelemisessa.</p>

Laaja-alaisen ja poikkihallinnollinen ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman (2021) toimeenpanoa edistetään ISF-tuella.

Tulostavoitteita:

- ihmiskaupan vastaisen työn valtioneuvostotasoinen koordinaatio on vakiinnutettu, ihmiskaupan vastainen toimintaohjelma on toimeenpantu,
- kansallinen ihmiskaupan uhrien tunnistamis- ja ohjausjärjestelmä (NRM) on valmisteltu,
- malli palvelupoluksi on määritelty,
- yhteistoimintamallia harmaan talouden ja työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan torjumiseksi on pilotoitu,
- osaamista on syvennetty uhrien tunnistamisessa, avun piiriin ohjaamisessa, auttamisessa, rikollisen toiminnan paljastamisessa ja tutkinnassa sekä syyttämässä,
- keskeiset viranomaiset tuntevat ihmiskauppailmiön peruspiirteet sekä osaavat puuttua siihen ja ohjata uhrin tarvittaessa avun piiriin,
- tiedottamista ja viestintää on lisätty,
- ihmiskauppatilastointia ja tiedonkeruuta on kehitetty.

Avustus	75 %
Mahdolliset avustuksensaajat	Toimivaltaiset viranomaiset ja kolmannen sektorin toimijat
Yhteensovittaminen muun EU-rahoituksen kanssa	Ihmiskaupan uhrien tukemiseen tähtäviä toimia yhteensovitetaan ESR-rahaston, EU REC-rahoituksen ja AMIF-rahaston kanssa.
Sovellettavat indikaattorit	<p>Toimissa tulee soveltaa muitakin tämän erityistavoitteen indikaattoreita, jos niillä voidaan mitata toteutettavaa toimintaa.</p> <p>Tuotosindikaattorit:</p> <p>O.3.1 Koulutustoimien osanottajien määrä O.3.7 Rikoksen uhreja avustavien hankkeiden lukumäärä O.3.8 Avustettujen rikosten uhrien määrä</p> <p>Tulosindikaattorit:</p> <p>R.3.12 Niiden osallistujien lukumäärä, jotka pitävät koulutustoimea hyödyllisenä työssään R.3.13 Niiden osallistujien lukumäärä, jotka ilmoittavat kolmen kuukauden kuluttua koulutustoimen päättymisestä, että he käyttävät kyseisessä koulutustoimessa hankittuja taitoja ja osaamista</p>
Hakuaika	Kevät 2022, syksy 2022, kevät 2023, syksy 2023
Hankkeen käynnistäminen viimeistään	Tarkista hakuilmoitus

Esimerkkitoimi: EXIT-toiminta, väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin torjunta, ennalta ehkäisevä toiminta

ISF-P -rahoituksella on kehitetty Keskusrikospoliisissa toimiva EXIT-toimintamalli rikollisjengeistä pois haluavien tukemiseksi. EXIT-toiminta kohdistuu erityisesti järjestäytyneestä rikollisuudesta irtautumisen tukemiseen ja toiminnan kehittäminen on ajankohtaista myös uudella rahastokaudella. EXIT-toiminnan asiakasmäärät ovat kasvussa ja toiminnon vakiinnuttua tietoisuus tuesta rikollisesta elämäntavasta pois haluavien keskuudessa lisääntynyt.

ISF-P -rahoituksella on lisäksi toteutettu ns. RADI-EXIT hanke, jossa tuettiin kotimaahan palaavia vierastaistelijoita ja estettiin syrjäytymistä ja radikalisoitumista. Suurin osa tutkimuksista osoittaa, että yksilön radikalisaation tai jengiytymisen taustalla vaikuttaa usein koettu epäoikeudenmukaisuus (rasismi, syrjintä ja yhteiskunnan rakenteelliset tekijät) ja heikot vaikuttamismahdollisuudet. Väkivaltaisen ekstremismin ja radikalisaatioon liittyvien toimien osalta kohderyhmänä ovat mm. väkivaltaista ekstremismiä uskonnolla perustelevat, väkivaltainen äärioikeisto ja vangit, joiden vankilasta vapautumiseen voi mahdollisesti konkretisoida terrorismin uhkaa. Perheillä, lähipiirillä ja paikallisyhteisöllä on tutkitusti keskeinen rooli nuorten rikoskäyttäytymisen ehkäisemisessä ja rikoskierteestä irrottautuvan yksilön positiivisen elämänmuutoksen tukena.

ISF -P rahoituksella on toteutettu myös ns. ns. CyberCrime EXIT -hanke, jossa kehitettiin tukiohjelma verkkorikoksiin syyllistyneille nuorille. Toimia on tarpeen jatkaa edelleen.

Rahaston tuella kehitetään edelleen paitsi EXIT-toimintaa ja väkivaltaisen ekstremismin ja radikalisaation liittyviä toimia, mutta myös muita rikollisuuden torjuntakeinoja ennalta estävästi, samoin toimia jo syntyneen rikoskierteen eri vaiheisiin. Sekä ennalta estävät toimet että rikollisen elämäntavan katkaisuun liittyvät toimet ja siihen niihin liittyvä asiakastyö vaatii jatkuvaa koulutusta, jotta toiminta vastaa toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia. Tuki tulee varmistaa myös rikosoikeudellisten prosessien ja seuraamusten aikana. Ajantasainen tilannekuva ilmiöstä on keskeinen ennalta ehkäisyn näkökulmasta, jotta toiminta on vaikuttavaa ja hahmotetaan sellaiset toimintamuodot, joilla voidaan puuttua esimerkiksi ääriliikkeiden toimintaan.

Ennalta estävää toimintaa tulee kehittää myös erityisesti ns. katujengiongelman torjumiseksi etupainotteisesti matalan kynnyksen, erityisesti nuorten rikollisuuden torjuntakeinona. Toiminta tulisi kytkeä nykyistä kiinteämmin niin radikalisoitumisen vastaiseen työhön kuin Ankkuri -toimintaan. Jengiytymisen estäminen vaatii yhteistyötä yhteiskunnan kaikilta tahoilta: poliisilta, kouluilta, sosiaalityöntekijöiltä, vanhemmilta ja alueen yrityksiltä. Tavoitteena on tukea tällaista osaamista ja osallistumista, mikä ensi kädessä ehkäisee nuorisoriikollisuutta, ääriliikkeisiin liittymistä, jengiytymistä ja tukee näistä irtaantuvia.

Tavoitteina ovat ennalta estää rekrytoitumista rikolliseen toimintaan, katkaista rikoskierteitä ja tukea rikollisesta elämäntavasta irtautumista.

Avustusta voidaan myöntää hankkeisiin, joissa esimerkiksi:

- kehitetään EXIT-toimintaa järjestäytyneestä rikollisuudesta irtautumiseksi,
- kehitetään monialaisesti ennalta estävää toimintaa rikoslajiriippumattomasti,
- pyritään syrjäytymis-, päihde-, rikos- ja jengiytymiskierteiden katkaisemiseen,
- varmistetaan viranomaisten ja muiden toimijoiden osaaminen ja toimintojen valtakunnallinen kattavuus,
- ohjataan kohdehenkilöitä viranomaispalvelupolkuihin,

- tuetaan vertaisverkostojen (kuten nais-, nuoriso- ja vanhempainverkot) osaamista, jaksamista ja omaehtoista toimintaa,
- kehitetään toimintamalleja esim. yhteis- ja vertaistoimintaan,
- kehitetään arviointimenetelmiä, joilla arvioidaan toimenpiteiden vaikuttavuutta,
- koulutetaan toimijoita ja perheitä,
- yhdistetään tutkittua tietoa toiminnan kehittämiseen,
- arvioidaan toimintaa.

Tulostavoitteita:

- paikallisia toimintamalleja ja ennaltaehkäiseviä toimintapolitiikkoja on kehitetty ja pilotoitu eri toimijoiden yhteistyöllä,
- kohdennettua ja uudenlaista työtä neljännen sektorin kanssa on kehitetty,
- maan eri osiin on saatu osaamista ja yhtenäiset menettelyt,
- uusia toimintatapoja ja tukimuotoja on luotu ja olemassa olevia kehitetty edelleen,
- ammattilaisten osaaminen on parantunut liittyen esim. jengiytymisen estämiseen ja rikoskierteen katkaisemiseen.

Avustus	75 % Avustus voidaan korottaa 90 prosenttiin hankkeissa, joissa tavoitteena on ehkäistä ja torjua radikalisoitumista.
Mahdolliset avustuksensaajat	Toimivaltaiset viranomaiset, yhteisöt, järjestöt
Yhteensovittaminen muun EU-rahoituksen kanssa	Toimia yhteensovitetään OM:n väkivaltaisen radikalisaation ennaltaehkäisyä tukevaan toimintaan ja rikoksilla oireilevien nuorten toimintamallin pilotointiin myönnettävien avustusten kanssa.
Sovellettavat indikaattorit	
Toimissa tulee soveltaa muitakin tämän erityistavoitteen indikaattoreita, jos niillä voidaan mitata toteutettavaa toimintaa.	
Tuotosindikaattorit:	
O.3.1 Koulutustoimien osanottajien määrä	
O.3.2 Vaihto-ohjelmien/työpajojen/opintokäyntien määrä	
O.3.6 Rikollisuuden ehkäisemiseen tähtäävien hankkeiden lukumäärä	
Tulosindikaattorit:	
R.3.9 Radikalisoitumisen ehkäisemiseksi kehitettyjen/jatkettujen aloitteiden määrä	
R.3.12 Niiden osallistujien lukumäärä, jotka pitävät koulutustoimea hyödyllisenä työssään	
R.3.13 Niiden osallistujien lukumäärä, jotka ilmoittavat kolmen kuukauden kuluttua koulutustoimen päättymisestä, että he käyttävät kyseisessä koulutustoimessa hankittuja taitoja ja osaamista	
Hakuaika	Kevät 2022, syksy 2022, kevät 2023, syksy 2023
Hankkeen käynnistäminen viimeistään	Tarkista hakuilmoitus

Esimerkkitoimi: korruptiorikosten tilannekuvan muodostaminen

Korruptiota esiintyy suomalaisen yhteiskunnan kaikilla tasoilla sekä monella alalla ja kontekstissa. Katutason korruption sijasta Suomessa esiintyy suuremman mittaluokan rakenteellista ja vaikeammin havaittavaa korruptiota, joka usein ilmenee elinkeinoelämän ja viranomaisten toiminnan rajapinnassa. Korruptiivinen toiminta tapahtuu useimmiten julkisuudelta piilossa ja harva korruptiotapaus tulee siis viranomaisten tai kansalaisten tietoon. Korruption vastaisen työn rakenteita Suomessa on syytä vahvistaa. Raporteissa ja tutkimuksissa todetaan myös, että korruptiotapausten paljastamiseen ja tutkintaan tulee panostaa entistä enemmän. Korruptiorikosten tilannekuvan kehittäminen tulee olemaan yksi korruption vastaisen strategian toimenpideohjelman toimenpiteistä. Tuloksia voidaan hyödyntää esimerkiksi ministeriöiden strategisessa suunnittelussa sekä rikosprosessiketjussa toimivien viranomaisten toiminnan ja koulutuksen kehittämisessä.

Avustusta voidaan myöntää hankkeisiin, joissa esimerkiksi:

- edistetään tilannekuvan muodostamista korruptiosta keräämällä ja analysoimalla tietoa korruptiorikosten osalta,
- lisätään tietoisuutta korruptiosta ilmiönä, korruption torjuntaan ja ennaltaehkäisyyn liittyvistä normeista sekä korruption vastaisen työn työkaluista,
- kehitetään tilastointia.
- Tulostavoitteita:
  - tilannekuvaa korruptiorikoksista on parannettu,
  - korruptiota ja sen torjuntaa koskevaa tietoisuutta ja virkamiesten osaamista on lisätty,
  - tiedot korruptiorikoksista raportoidaan ja julkistetaan säännöllisesti.

Sovellettavat indikaattorit

Toimissa tulee soveltaa muitakin tämän erityistavoitteen indikaattoreita, jos niillä voidaan mitata toteutettavaa toimintaa.

Tuotosindikaattorit:

O.3.1 Koulutustoimiin osallistujien määrä

O.3.6 Rikollisuuden ehkäisemiseen tähtäävien hankkeiden lukumäärä

Tulosindikaattorit:

R.3.12 Niiden osallistujien lukumäärä, jotka pitävät koulutustoimea hyödyllisenä työssään

R.3.13 Niiden osallistujien lukumäärä, jotka ilmoittavat kolmen kuukauden kuluttua koulutustoimen päättymisestä, että he käyttävät kyseisessä koulutustoimessa hankittuja taitoja ja osaamista

Hakuaika

Syksy 2022, kevät 2023, syksy 2023

Hankkeen käynnistäminen viimeistään

Tarkista hakuilmoitus

2.3.1.3 Toimenpiteiden kehittäminen todistajien, väärinkäytösten paljastajien ja rikoksen uhrien tukemista varten

Tuki-, suojele- ja tiedottamistoimet sekä toimintamallien kehittäminen

EU:n rikosuhridirektiivi vuodelta 2012 velvoittaa EU:n jäsenvaltioita huomioimaan lainsäädännössä rikoksen uhrin aseman. Direktiivissä säädetään rikoksen uhrin oikeuksista koskien annettavaa tietoa, tukea, suojeleu ja osallistumista rikosoikeudellisiin menettelyihin. Rikoksen uhrille tulee kertoa hänen oikeuksistaan liittyen tukipalveluihin, arvioida uhrin suojeleu tarve sekä tarvitaanko erityisiä suojeleutoimenpiteitä sekä huomioida uhrin asema esimerkiksi kuulusteluissa.

Direktiivin lisäksi uhrien suojeleu parantamiseksi on annettu asetus suojeleutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta. Yhdessä EU-jäsenvaltiossa annetun eurooppalaisen suojeleumääräyksen perusteella henkilö voi saada suojeleu myös siirtyessään toiseen jäsenvaltioon ilman, että hänen tarvitsisi siellä käynnistää uutta menettelyä suojeleu saadakseen.

EU:n uhristrategia 2020-2025 sisältää viisi prioriteettia, joiden kautta uhrien oikeuksien vahvistamista lähestytään konkreettisesti. Nämä ovat tehokas viestintä ja uhreille turvallinen ympäristö rikosilmoituksen tekemiseen, haavoittuvimmassa asemassa olevien uhrien suojeleu ja tuen parantaminen, uhrien korvausten saamisen helpottaminen, uhrien oikeuksia koskevan yhteistyön ja koordinoinnin tehostaminen eri toimijoiden välillä ja uhrien oikeuksien kansainvälisen ulottuvuuden vahvistaminen.

Rikosten uhrien oikeuksien toteutumisessa on kuitenkin edelleen puutteita mm. tiedonsaannissa, lähestymiskieltojen valvonnassa, suojeleutarpeen arvioinnissa, ohjaamisessa tukipalveluihin, oikeudellisen avustajan hankkimisessa, tulkkauksessa, tilastoinnissa sekä erityistarpeiden huomioinnissa. Viranomaisilla on tiedon puutetta uhrien erityiskysymyksistä. Resurssit ovat puutteellisia, eikä eri tahojen yhteistyö ole aina riittävän tiivistä. Rikosten uhrien yhdenvertaiset mahdollisuudet käyttää viranomaisten palveluita ja uhrin yksilöllisen tilanteen huomioiminen on turvattava.

ISF-rahoituksella tehostetaan esimerkiksi valtakunnallista viestintää uhrin oikeuksista, tarjolla olevasta avusta ja korvausjärjestelmistä. Myös ennalta ehkäisevää viestintää tulee lisätä, esimerkiksi verkkohuujauksista. Uhrien avustamista ja suojeleu parannetaan palvelupolkuja, käytäntöjä, tietojärjestelmiä, sähköisiä välineitä ja teknisiä turvalaitteita kehittämällä. Moniammatillista verkostoyhteistyötä tiivistetään. Huomioidaan haavoittuvassa asemassa olevien erityistarpeet.

Päämääränä on rikosten uhrien ja todistajien aseman, tiedonsaannin ja suojeleu parantaminen.

Avustusta voidaan myöntää hankkeisiin, joissa esimerkiksi:

- parannetaan rikosten uhrien/todistajien tukipalvelujen saatavuutta ja laatua,
- parannetaan suojeleutoimien saatavuutta ja laatua,
- lisätään tiedottamista,
- ennalta ehkäistään rikoksen uhriksi joutumista, esimerkiksi tiedottamalla,
- kehitetään toimintamalleja ja yhteistyötä viranomaisten, yksityisen sektorin ja järjestöjen välillä,
- syvennetään osaamista rikollisen toiminnan paljastamisessa, tutkinnassa ja syyttämässä.

Tulostavoitteet:

- rikosvastuun toteutuminen on tehostunut,
- osaaminen uhrien tunnistamisessa on parantunut,
- uhrien/todistajien tuen ja suojeleu saatavuus on parantunut,
- viranomaiskäytäntöjen ohjeistuksia on parannettu,
- tiedotusta on lisätty ja parannettu,

- yhteistyö sekä tiedonvaihto viranomaisten, yksityisen sektorin ja järjestöjen kesken on tiivistynyt.

Esimerkkitoimi: Lähestymiskiellon valvonta

Hallitusohjelman mukaisesti lähestymiskielltoa koskevaa lainsäädäntöä ollaan uudistamassa turvaamaan paremmin uhrin oikeudet. Lähestymiskielltohakemusten, tuomioistuinten määräämien lähestymiskiellojen ja lähestymiskiellon rikkomista koskevien rikosasioiden määrä kasvaa uudistuksen myötä. Uutena keinona hengen tai terveyden vaarassa olevan henkilön suojelemiseksi toteutetaan sähköisesti valvottu lähestymiskielto. Sähköisesti valvotun lähestymiskiellon noudattamisen valvonnasta vastaisi poliisi, mutta teknisestä valvonnasta vastaisi Rikosseuraamuslaitos. Uudistuksen toteuttaminen edellyttää suunnittelua, välineiden hankintaa, tietojärjestelmien muutosta ja koulutusta.

Tavoitteena on lisätä erityisesti lähisuhteissa tapahtuvan väkivallan uhrin turvallisuutta parantamalla lähestymiskiellon tehokkuutta ja vähentää lähestymiskiellon rikkomista. Hallituksen esitys laiksi lähestymiskiellojen valvonnan tehostamiseksi on tarkoitus antaa eduskunnalle syysistuntokaudella 2022.

Tulostavoitteita:

- valvontaan tarvittavat välineet on hankittu,
- tietojärjestelmiin on tehty tarvittavat muutokset,
- viranomaiset on koulutettu,
- sähköisesti valvottu lähestymiskielto suojelukeinona on otettu käyttöön.

Sovellettavat indikaattorit

Toimissa tulee soveltaa muitakin tämän erityistavoitteen indikaattoreita, jos niillä voidaan mitata toteutettavaa toimintaa.

Tuotosindikaattorit:

- O.3.1 Koulutustoimien osanottajien määrä
- O.3.3 Hankittujen laitteiden määrä
- O.3.7 Rikoksen uhreja avustavien hankkeiden lukumäärä
- O.3.8 Avustettujen rikosten uhrien määrä

Tulosindikaattorit:

- R.3.12 Niiden osallistujien lukumäärä, jotka pitävät koulutustoimea hyödyllisenä työssään
- R.3.13 Niiden osallistujien lukumäärä, jotka ilmoittavat kolmen kuukauden kuluttua koulutustoimen päättymisestä, että he käyttävät kyseisessä koulutustoimessa hankittuja taitoja ja osaamista

Esimerkkitoimi: Ilmoittajien suojele

EU:n ilmoittajien suojeleua koskeva direktiivi (EU) 2019/1937 on tullut voimaan joulukuussa 2019 ja on tullut panna täytäntöön 17.12.2021 mennessä. Kuitenkin useimmat EU:n jäsenmaat vielä valmistelevat sen kansallista täytäntöönpanoa. Direktiivi on merkittävä parannus Euroopan unionin varojen väärinkäytösten ilmi tulemiselle ja tärkeä lisätyökalu korruption torjunnan keinovalikoimaan. Direktiivin soveltamisala on rajattu aloille, joilla unionin oikeuden rikkominen voi aiheuttaa vakavaa haittaa eri tavoin EU:n taloudellisille eduille ja yleiselle edulle (mm. julkiset hankinnat, finanssipalvelut, rahanpesun

ja terrorismin rahoittamisen estäminen, tuoteturvallisuus, liikenneturvallisuus, ympäristönsuojelu, säteily – ja ydinturvallisuus, elintarvikkeiden ja rehujen turvallisuus sekä eläinten terveys ja hyvinvointi, kansanterveys, kuluttajansuoja, yksityisyyden ja henkilötietojen suoja sekä verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuus, lahjonta, petokset, verot, tullit, valtionavustukset ja –tuet, kilpailulainsäädäntö). Direktiivi on tehty erityisesti korruption ja talousrikosten paljastamiseksi ja niitä työssään havaitsevien ja niistä ilmoittavien henkilöiden suojelemiseksi. Direktiivi edellyttää sisäisten ilmoituskanavien perustamista ja ilmoittajien tehokasta suojelua.

Nimenomaan suojelun puute, pelko kostotoimista ja tietämättömyys siitä miten ja mihin tällaisia ilmoituksia voi tehdä ovat eri tutkimusten mukaan merkittävimpiä syitä sille, että ilmoituksia väärinkäytösepäilyistä ei tehdä. Direktiivin tarkoituksena on lisätä ilmoituksia lainsäädännön rikkomisista ja suojella aikaisempaa tehokkaammin ilmoituksen tekijää.

Direktiivin täytäntöönpanolakia (ilmoittajansuojelulaki) valmistellaan parhaillaan ja se sisältyy pääministeri Marinin hallitusohjelmaan. Laki tulee voimaan vuoden 2022 aikana.

Laki tulee voimaan tullessaan koskettamaan hyvin laajaa joukkoa julkisen ja yksityisen sektorin organisaatioita. Se edellyttää useita eri toimenpiteitä valtion viranomaisilta, kunnilta sekä laajasti myös yksityisen sektorin organisaatioilta. Sisäisen ilmoituskanavan perustamisvelvollisuus koskee kaikkia edellä mainittuja organisaatioita, joissa on vähintään 50 työntekijää. Jokaisen organisaation tulee tiedottaa omille työntekijöilleen ilmoitusjärjestelmän toiminnasta yksityiskohtaisesti ja kouluttaa kaikki ilmoituksia käsittelevät työntekijät. Ilmoittajansuojelulaki tulee sisältämään säännöksiä suojelun edellytyksistä, henkilötietojen käsittelystä ja salassapitovelvollisuudesta ilmoituksia käsitteleville henkilöille.

Sisäisen ilmoituskanavan perustamisvelvollisuuden lisäksi direktiivi edellyttää ulkoisen ilmoituskanavan perustamista (viranomaiskanava). Oikeuskanslerinvirasto tulee toimimaan keskitettynä ulkoisena ilmoituskanavana, johon kaikki ulkoiset ilmoitukset tehdään. Ilmoitus lähetetään oikeuskanslerinvirastosta kunkin lainsäädäntöalan valvontaviranomaiselle, joka selvittää ilmoituksen oikeellisuuden. Ilmoittajansuojelulain velvollisuudet tulevat koskemaan kaikkia ao. valvontaviranomaisia.

Edellä mainituille organisaatioille asetettujen uusien velvollisuuksien lisäksi direktiivi edellyttää, että uusien ilmoitusjärjestelmien tullessa käyttöön kansalaiset voisivat saada helposti tietoa ilmoitusmahdollisuuksista, ilmoitusten tekemisestä, ilmoituskanavista, suojelusta ja myös apua konkreettisiin tilanteisiin.

Tulostavoitteita:

- ilmoitus- ja suojelujärjestelmä on luotu edellä mainittuihin organisaatioihin,
- koulutusta, tiedotusta ja neuvontaa ilmoittajansuojelulain edellyttämistä toimenpiteistä on järjestetty kaikille valtion virastoille, kunnille ja yksityisen sektorin organisaatioille, jotka kuuluvat sisäisen ilmoituskanavan perustamisvelvollisuuden piiriin,
- ilmoituksia käsittelevät henkilöt ovat koulutettuja ilmoitusten käsittelyyn,
- tarvittavat muutokset viranomaisten olemassa oleviin tietojärjestelmiin on tehty,
- saatavilla on maksutonta, kattavaa tietoa organisaation työntekijöille ja kaikille kansalaisille ilmoitusmahdollisuuksista, ilmoitusten tekemisestä, ilmoituskanavista, suojelusta,
- tarjolla on käytännön tason tukitoimenpiteitä kuten ohjeistusta ja oikeusapua ja apua on järjestetty ilmoittajille, jotka ovat joutuneet vastatoimen kohteeksi tekemänsä ilmoituksen johdosta.

Avustus	75 %
Mahdolliset avustuksensaajat	Viranomaiset eri tasoilla, työnantaja- ja palkansaajajärjestöt, keskeiset yksityisen sektorin organisaatiot

Yhteensovittaminen muun EU-rahoituksen kanssa	Toimia yhteensovitetaan Euroopan komission Kansalaisuus, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot (CERV) - rahoitusohjelman ja AMIF-rahaston kanssa.
Sovellettavat indikaattorit	
Toimissa tulee soveltaa muitakin tämän erityistavoitteen indikaattoreita, jos niillä voidaan mitata toteutettavaa toimintaa.	
Tuotosindikaattorit:	
O.3.1 Koulutustoimien osanottajien määrä	
O.3.6 Rikollisuuden ehkäisemiseen tähtäävien hankkeiden lukumäärä	
O.3.7 Rikoksen uhreja avustavien hankkeiden lukumäärä	
O.3.8 Avustettujen rikosten uhrien määrä	
Tulosindikaattorit:	
R.3.12 Niiden osallistujien lukumäärä, jotka pitävät koulutustoimea hyödyllisenä työssään	
R.3.13 Niiden osallistujien lukumäärä, jotka ilmoittavat kolmen kuukauden kuluttua koulutustoimen päättymisestä, että he käyttävät kyseisessä koulutustoimessa hankittuja taitoja ja osaamista	
Hakuaika	Kevät 2022, syksy 2022, kevät 2023, syksy 2023
Hankkeen käynnistäminen viimeistään	Tarkista hakuilmoitus

2.3.1.4 Varusteiden, koulutusvälineiden ja muun turvallisuusinfrastruktuurin päivittäminen

Kaluston, välineistön, varusteiden ja muun infrastruktuurin hankinnat
<p>Viranomaisilla on jatkuvasti suorituskykyjen kehittämistarpeita välineistön ja kaluston osalta. Viranomaisten kyky tunnistaa ja torjua erilaisia uhkia vaihtelee. Kalustoa ei ole myöskään saatavilla yhdenvertaisesti kaikilla alueilla. Välineistön saaminen paikalle onnettomuustilanteessa voi kestää liian pitkään. Lisäksi välineiden ja laitteiden käyttö vaatii asiantuntemusta, jota ei kaikilla ole. Välineistöä ja kalustoa tulee säännöllisesti päivittää teknologian kehittymisen myötä ja tehdä korvaavia hankintoja. Lisäksi mobiilipalveluita tulee pystyä lisäämään.</p> <p>Esimerkiksi terrorismintorjuntakyvyn kehittämisessä on tarpeita esimerkiksi ilma-alustoimintaan liittyvissä suorituskyvyissä, kyberrikostorjunnassa on tarve laite-, väline- ja ohjelmistohankinnoille, samoin rikosteknisessä laboratoriossa. Myös henkilökohtaisia suojavälineitä ja CBRNE-laitteita on lisättävä ja uusittava.</p> <p>Päämääränä on nykyistä kehittyneempi viranomaisten vaste- ja suorituskyky, huomioiden soveltuvuus koulutukseen ja yhteisiin operaatioihin.</p> <p>Avustusta voidaan myöntää hankkeisiin, joissa uudistetaan ja lisätään esimerkiksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> rikostorjunnan ja -tutkinnan teknologiaa ja välineistöä,

- viranomaisten tietoteknisiä ratkaisuja,
- erityiskalustoa,
- havainnointilaitteita,
- suojavälineitä,
- työkaluja ja menetelmiä poliisissa suoritettavaan päätelaitetutkintaan,
- päätelaitteita, ohjelmistoja, verkkoja,
- mobiilipalveluita ja -laitteita,
- datan tallennuksen, jakamisen ja analysoinnin välineitä.

Tulostavoitteita:

- viranomaisten vaste- ja suorituskyky on parantunut välineistö- ja kalustohankintojen myötä,
- alueelliset erot välineistön saatavuudessa ja käyttöosaamisessa ovat kaventuneet.

Avustus	75 % Avustus voidaan korottaa 90 prosenttiin hankkeissa, joissa tavoitteena on parantaa kriittisen infrastruktuurin turvallisuutta ja häiriönsietokykyä.
Mahdolliset avustuksensaajat	Toimivaltaiset viranomaiset.
Yhteensovittaminen muun EU-rahoituksen kanssa	BMVI-rahoituksella hankitaan välineitä ja tekniikkaa rajavalvontatarkoituksiin.
Sovellettavat indikaattorit	
Toimissa tulee soveltaa muitakin tämän erityistavoitteen indikaattoreita, jos niillä voidaan mitata toteutettavaa toimintaa.	
Tuotosindikaattorit:	
O.3.3 Hankittujen laitteiden määrä	
O.3.4 Hankittujen kulkuneuvojen määrä	
O.3.5 Rakennettujen/hankittujen/parannettujen infrastruktuurien/turvallisuuden kannalta merkityksellisten laitosten/välineiden/mekanismien määrä	
O.3.6 Rikollisuuden ehkäisemiseen tähtäävien hankkeiden lukumäärä	
Tulosindikaattorit:	
R.3.11 Niiden kriittisten infrastruktuurien/julkisten tilojen määrä, joissa on uudet/mukautetut valmiudet turvallisuusriskien varalta	
Hakuaika	Kevät 2022, syksy 2022, kevät 2023, syksy 2023
Hankkeen käynnistäminen viimeistään	Tarkista hakuilmoitus

2.3.1.5 Kriittisen infrastruktuurin suojaaminen

Toimet kriittisen infrastruktuurin ja kansalaisten suojaamiseksi

Kriittiseksi infrastruktuuriksi määritellään ISF-asetuksessa omaisuus, verkko tai järjestelmä tai niiden osa, joka on olennainen yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen, kansalaisten terveyden, turvallisuuden sekä taloudellisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitämiseksi ja joiden toimintahäiriöllä, rikkoutumisella tai tuhoutumisella olisi merkittävä vaikutus jäsenvaltiossa. Kriittiseen infrastruktuuriin kuuluu sekä fyysisiä laitoksia ja rakenteita että sähköisiä toimintoja ja palveluja. Yhä useammin haavoittuvuudet liittyvät myös toimijan kyberturvallisuuteen ja -suojaan. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen, väestön terveyden, hyvinvoinnin ja toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta kriittinen infrastruktuuri tulee kyetä turvaamaan myös vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Viranomaisten suorituskykyä ja -vastetta erilaisten kriittistä infraa vaarantavien tilanteiden varalta on kehitetty viime vuosina kansallisella ja paikallisella tasolla esimerkiksi rakenteita, toimintamalleja ja välineistöä kehittämällä sekä osaamista lisäämällä. Toimintaympäristö ja nopea teknologinen kehitys edellyttää kuitenkin jatkuvia ja ennakoivia suorituskyvyn arviointi- ja kehittämistoimia kiihtyvässä tahdissa. EU-tasolla ollaan uudistamassa kriittisen infrastruktuurin suojaamisen direktiiviä. Direktiiviehdotus edellyttää, että EU-maat määrittävät kriittisen infrastruktuurin kriisinkestävydestä vastaavat viranomaiset, arvioivat elintärkeät toimintonsa direktiivin soveltamisalalla ja nimeävät kansallisesti merkittävät kriittiset infrastruktuuri- ja palvelutoimijat yhteisten eurooppalaisten kriteerien pohjalta.

Kriittisen infran suojaamisessa ja myös laajemmin julkisten tilojen suojaamisessa tulee huomioida uudet rikosten tekotavat ja haavoittuvuudet sekä varautua niihin. Esimerkiksi ajoneuvoja on jo käytetty terroristisessa tarkoituksessa ihmisjoukkoja vastaan, kun taas esimerkiksi UAS-hyökkäykset ovat tähän asti olleet marginaalinen ilmiö. Kriittisen infran suojaamisessa on varauduttava myös onnettomuuksiin, kriiseihin ja häiriöihin yhteiskunnan elintärkeissä toiminnoissa, kuten sähkö- ja vesihuollossa. Kriittinen infra on potentiaalinen kohde myös hybridivaikuttamisen kohteena.

Pehmeiden kohteiden ja julkisten tilojen osalta keskeistä on ennalta estävän turvallisuustyön toteutuminen ja yhteistyö viranomaisten, kuntien ja järjestötoimijoiden kesken. Nykyiset ja tulevaisuuden riskit sekä fyysisen ja digitaalisen infrastruktuurin keskinäisriippuvuudet on huomioitava laajasti suunniteltaessa ja toteutettaessa toimia kansalaisten ja kriittisen infrastruktuurin suojelemiseksi.

Päämääränä on CBRNE-suorituskyvyn vahvistaminen kansalaisten ja kriittisen infrastruktuurin suojaamiseksi vaaratilanteilta, tiivistyvä yhteistyö sekä tehokas turvallisuuteen liittyvien riskien ja kriisien hallinnan edistäminen.

Avustusta voidaan myöntää hankkeisiin, joissa esimerkiksi:

- järjestetään testaus-, kehittämis-, koulutus- ja harjoitustoimintaa ja hankitaan välineistöä kriittisten infrastruktuurien suojaamiseen liittyen,
- turvallisuusviranomaisten julkisten tilojen omasuojaa parannetaan.

Esimerkkitoimi: Turvallisuustoimijoiden CBRNE-suorituskykyjen kehittäminen

Viranomaiset ovat kehittäneet omia CBRNE-valmiuksiaan ja toimintaa on ohjannut kansallisen CBRNE-strategian mukaisesti perustettu CBRNE-komitea. Kansallisen strategian ja komitean toiminnasta

huolimatta varautumisen kehittäminen on siiloutunut yksittäisten viranomaisten toiminnan kehittämiseksi laajan yhteistyökehittämisen sijasta. Koulutusta on saatavilla liian vähän. ISF-rahoituksella kehitetään suomalaisille turvallisuustoimijoille vahvaa yhteistyötä CBRNE-sektorilla. Kehittämisessä keskitytään eri toimijoiden osaamisen vahvistamiseen ja turvallisuustoimijoiden yhteisen suorituskyvyn tehostamiseen vastattaessa CBRNE-uhkiin yhteiskunnan normaalioloissa, normaaliolojen häiriötilanteissa sekä eri asteisissa poikkeustilanteissa. Eri toimijoiden välistä yhteistyötä vahvistetaan ja osaamista yhdenmukaistetaan esimerkiksi CBRNE-riskien tunnistamisen ja päivittyvien uhkaskenaarioiden muodostamisen osalta globaalit trendit huomioiden. Uudenlaisten koulutuskonseptien, kuten simulaatio- ja virtuaalikoulutukset lisäävät tehokkuutta sekä turvallisuutta vaarallisten aineiden opetuksessa, joiden menetelmämalleja voidaan edistää asetettujen päätavoitteiden saavuttamiseksi.

Viranomaissektorin turvallisuustoimijoiden CBRNE-perusosaamista kehitetään ja jatkokoulutuksen avulla koulutetaan CBRNE-erityisosaajia. Lisäksi analysoidaan käytettävissä oleva kalusto.

Tulostavoitteet:

- turvallisuustoimijoiden CBRNE-uhkaskenaarioperusteinen varautumis- ja osaamistarpeiden päivittyvä määrittely on tehty,
- oppilaitosyhteistyö on saatu vakiinnutettua,
- sekä perus- että jatkokoulutusta on järjestetty,
- turvallisuustoimijoilla on jatkuvasti yhteinen ennakoiva tilannekuva.

Avustus	75 % Avustus voidaan korottaa 90 prosenttiin hankkeissa, joissa tavoitteena on parantaa kriittisen infrastruktuurin turvallisuutta ja häiriönsietokykyä.
Mahdolliset avustuksensaajat	Toimivaltaiset viranomaiset
Yhteensovittaminen muun EU-rahoituksen kanssa	Toimia yhteensovitetaan RescEU-rahoituksen kanssa.
Sovellettavat indikaattorit	
Toimissa tulee soveltaa muitakin tämän erityistavoitteen indikaattoreita, jos niillä voidaan mitata toteutettavaa toimintaa.	
Tuotosindikaattorit:	
O.3.1 Koulutustoimien osanottajien määrä	
O.3.2 Vaihto-ohjelmien/työpajojen/opintokäyntien määrä	
Tulosindikaattorit:	
R.3.12 Niiden osallistujien lukumäärä, jotka pitävät koulutustoimea hyödyllisenä työssään	
R.3.13 Niiden osallistujien lukumäärä, jotka ilmoittavat kolmen kuukauden kuluttua koulutustoimen päättymisestä, että he käyttävät kyseisessä koulutustoimessa hankittuja taitoja ja osaamista	

Hakuaika	Kevät 2022, syksy 2022, kevät 2023, syksy 2023
Hankkeen käynnistäminen viimeistään	Tarkista hakuilmoitus

LOUNAS